

SEPTEMBER-AVOND IMPRESSIE

In de al-vroeger invallende schemering van de huiskamer zit het gezin bijeen. Te wachten op het A.N.P. Zoals in duizenden gezinnen op dit oogeblik menschen wachten op de stem van den man, die het nieuws brengt van de wereld, welke in brand staat. De krant is uitgespeld, het feuilleton is op den achtergrond geraakt deze dagen. Een juffrouw met een scherpe, hooge stem houdt een causerie over een bijzonder interessanten volksstam..... Maar niemand luistert. De omroepklok slaat er doorheen. Ze praat door. „Dat ze dat mensch niet afbreken.....,” moppert vader. Eindelijk is ze klaar. De opgewekte stem van den omroeper, die altijd goedsmoeds lijkt, en het nasale geluid van den nieuwsman. Nieuwsbureau's lanceeren hun berichten. Tegenstrijdig. Een bonte rij. Bombardementen, dooden, gewonden. Brandende steden, krijgsgevangenen, vrouwen en kinderen....., gezonken schepen..... Droeve oogst van één dag der verlichte twintigste eeuw. Het weerbericht. Wie geniet er thans nog zorgeloos van het stralende zomerweer, zon over gouden velden en paarse heiden...? Uitvoerverbod: Eindeloze reeksen producten, materialen, die de gedachten brengen op een vorige mobilisatie: visioenen van lange rijen wachtenden voor de distributie-bureau's. Moeder zucht. Kijkt haar gezonde jongens eens aan, met hun altijd grage magen. Vader legt zijn oudste een situatie nader uit. — „Als ze hier nu over komen.....” Een jongenshoofd buigt zich over een atlas. Zoekt naar plaatsen met onuitsprekbare namen. Skierniewice, Zyrardow, Wloszcowa..... Men luistert half..... Er kan nog iets bij zijn, dat ook voor hen van belang is. De omroeper gaat onverstoort, plichtmatig verder. Het hindert hem niet, als zijn hoorders even absent zijn. „De minister van economische zaken, gebruik makend van zijn bevoegdheid, volgens de wet.....” Vijf voor half negen. „Dit is het einde dezer eerste avonduitzending. De tweede uitzending volgt om tien uur. Goeden avond, dames en heeren!” Er valt werk te doen. Veel correspondentie bleef liggen. Maar de radio blijft aandacht opeischen. Vraag en antwoord. „Mijn dochter bevindt zich in Weenen. Kan zij nog naar huis komen, en zoo ja, hoe?” „Hoe haalt iemand het in zijn hoofd om daar ook zoolang te blijven!” zegt er een. „Nou ja, dat weet je niet. Ze kan wel ziek zijn.....” Het antwoord gaat verloren in het huiselijk debat over deze vraag. „Mijn auto is opgevorderd. Hij is absoluut onmisbaar voor mijn zaak. Bestaat er kans, dat ik hem terug krijg.....?” Vragen, veel vragen. Moeilijkheden en onzekerheid..... En nog is het einde niet. Hier zijn nog eenige S.O.S.-berichten. „Wil korporaal Wouters, 1-II, 24 R.I., zich met spoed naar huis begeven, daar zijn vrouw stervende is.....” „De gewoon dienstplichtige Cornelissen, van den Staf van het 1e bataljon, 34e Regiment, veldpost, wordt verzocht zich zoo spoedig mogelijk naar Gouda te begeven, daar zijn moeder overleden is.....” „Zet alsjeblieft af! 't Is zóó genoeg,” vindt moeder.

Een soldaat ging weg, omdat het vaderland riep. Hij liet een zieke vrouw achter, met zorg in 't hart. Een moeder sterft, en heeft geen afscheid van haar zoon kunnen nemen..... Moeder gaat de kamer uit. In het ledikantje slaapt de jongste. Onbezorgd, rustig. Een glimlach over 't gebruint gezichtje, een duim in den mond..... Moeder buigt zich over 't bedje, en kust het slapend kind. „Heere, bewaar ons!” mompelt ze.

De witgekalkte deel van een boerderij bij de grens. Een paar stallantaarns verlichten de ruimte; grillige schaduwen van de rondhouten vallen in de stallen onder de hilt, waar nu het stroo gespreid ligt voor de soldaten. Om een lange tafel, van blank hout over schragen, zitten de gemobiliseerden. De beduimelde kaarten zijn even neergelegd. Ook zij luisteren naar de radio. Een groepje, juist afgelost van de wacht, komt rumoerig binnen. Geweren worden neergezet, ransels afgehangen. „St!” sussen de anderen. „Nieuwsberichten.” Het primitieve toestelletje, dat een van hen, een radio-monteur, gebouwd heeft, wordt dankbaar gebruikt, ze hebben geen spijt hiervoor gezamenlijk „gelapt” te hebben. Ook de boer en zijn vrouw komen meeluisteren. Menige korporaal voelt zich een Napoleon. „Tactiek, man, allemaal tactiek. Ze houwe zich expres nog koest; geen bommen, alleen maar met papiertjes, om de bevolking te laten zien, dat het niet zoozeer tegen hullie gaat!” Dan de S.O.S.-berichten. Het gesprek verstomt. Niemand durft den ander te bekennen, dat zijn hart versneld klopt..... Het kán een oproep voor hen zijn. „Korporaal van Galen, 1-II, 38 R.I. wordt verzocht.....” Hoofden worden omgewend. Een gesmoorde vloek hier; een verschrikte uitroep daar..... Allen kijken hem aan. Korporaal van Galen staart krijtwit naar den luidspreker. „Daar zijn vrouw stervende is.” Daarnet gaf hij opgewekt strategische uiteenzettingen. Nu staart hij wezenloos voor zich uit..... „En 't ging zoo goed vooruit.....” stamelt hij....., nog niet heelemaal begrijpend. „Was het 't acht en dertigste?.....” vraagt hij nog eens..... Hij gelooft het nog niet. Er wordt alleen maar geknikt. Een sergent komt naar hem toe. „Kom jô, smeer 'm gauw naar 't compiesbureau,” zegt hij ruw-goedig. „Hier, pak mijn fiets maar.” Door 't avonddonker trapt een korporaal. Een wedstrijd met den dood. „Daar zijn vrouw stervende is.....” In een trein zit een soldaat. De wielen van den trein herhalen het in sombere cadans: moeder overleden, moeder overleden..... In Sosnowiec laaien de vlammen op. Brandbommen werkten uitstekend. In Rodomsko snerpt het gegil omhoog van vele kinderen. Een vultreffer spatte in het weeshuis uiteen. Van het Westelijk front geen nieuws. Voor Bezuidenhout 30 stopt een auto. Een minister heeft thans geen vrije avonden meer. Hoofdambtenaren brengen eindeloze vellen getypte bepalingen ter teekening binnen. Benzol, koolteer, al of niet ver- of bewerkt..... In duizenden huizen gaan nu vroeg de lichten in de slaapkamers op. De lectuur vlotte niet vanavond. Honderden knieën buigen zich. Gebeden stijgen op. Heer, red deze waanzinnige wereld. Heere, bewaar ons..... wij vergaan!

G. J. PEELEN